

Par novērtējumu pašvaldību līdzdalībai publiskas personas kapitālsabiedrībā

Dr.oec. Andra Feldmane

Zane Norenberga

Kaspars Timofejevs

2019.gada 8. novembris

Kapitālsabiedrības darbības priekšnoteikumi:

- lēmums par līdzdalības iegūšanu, izšķirošās ietekmes iegūšanu vai izbeigšanu,
- līdzdalības vērtējums,
- pašvaldības saistošie noteikumi.

Līdzdalības vērtējums ietver:

- vispārējo stratēģisko mērķu vērtējumu,
- vērtējumu par atbilstību VPIL 88. pantam.

Vērtējums par atbilstību, lai pamatotu:

- tiek novērsta tirgus nepilnība;
- tiek radītas preces vai pakalpojumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai;
- tiek pārvaldīti tādi īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai;
- citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt šos mērķus.

Vērtējums par atbilstību

- definēt konkrētās preces/pakalpojuma tirgus, kuros darbojas kapitālsabiedrība (gan pēc pakalpojuma satura, tā aizstājamību, gan ģeogrāfisko teritoriju, kurā tas tiek sniegts);
- novērtēt konkrētās preces/pakalpojuma vertikālo integritāti;
- var ietvert ekonomisko novērtējumu
- var ietvert ekonomisko novērtējumu

Vērtējums par atbilstību

- novērtēt katras konkrētās preces/pakalpojuma pieprasījuma un piedāvājuma līdzsvaru;
- novērtēt barjeras ienākšanai un darbībai tirgū;
- var ietvert ekonomisko novērtējumu
- var ietvert ekonomisko novērtējumu

Vērtējums par atbilstību

- veikt pakalpojuma pieejamības un kvalitātes novērtējumu, ja to sniegtu trešā persona vai pašvaldība tieši;
- identificēt kapitālsabiedrības tirgus daļas, piedāvājot katru konkrēto preci/pakalpojumu.
- ietver ekonomisko novērtējumu
 - var ietvert ekonomisko novērtējumu

Vērtējums par atbilstību

- esošās vai plānotās saimnieciskās darbības novērtējums ietekmes uz tirgu kontekstā:
 - cenu politika;
 - darījumu slēgšanas prakse;
 - finansējuma piesaistes prakse; u.tml.
- ietver ekonomisko novērtējumu

Ekonomiskais izvērtējums

no KP informatīvā materiāla “Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabierībā un tās izvērtēšana”

“Attiecībā uz ekonomiskā izvērtējuma saturu, norādāms, ka **nepastāv universāla mēraukla**, kura ir attiecināma uz katru situāciju un pēc kuras publiskai personai būtu strikti jāvadās.

Katra situācija ir jāvērtē individuāli, ņemot vērā pastāvošos tiesiskos un faktiskos apstākļus, kuri katrā no gadījumiem var būt dažādi.”

Nozares un papildus pakalpojumi tajās

1. Sabiedriskais pasažieru transports;
2. Nekustamo īpašumu apsaimniekošana;
3. Atkritumu apsaimniekošana;
4. Sporta un atpūtas būves un infrastruktūra;
5. Komunālā saimniecība (ŪK);
6. U.c.

I. Ekonomiskā izvērtējuma iedalījums

1. Līdzdalības pārvērtēšana (esošām aktivitātēm)
2. Sākotnējais izvērtējums (jaunām aktivitātēm)

II. Līdzdalības pārvērtēšana

1. Konkrētās kapitālsabiedrības finanšu ekonomiskā analīze;
2. Tirgus un tirgus dalībnieku analīze;
3. Kapitālsabiedrības salīdzinājums ar tirgus dalībniekiem.
4. Situācijas alternatīvu modelēšana

1. Kapitālsabierības finanšu ekonomiskā analīze (I)

- 1) Vēsturiskais aspekts
- 2) Sniegto pakalpojumu novērtējums (pamatdarbības veidi, papildus darbība veidi, apjoms, utt.)
- 3) Ieņēmumu un izdevumu analīze, t.sk.:
 - ✓ pa sniegto pakalpojumu veidiem;
 - ✓ klientu un to radīto ienākumu segmentācija;
- 5) Pašizmaksas noteikšana un cenu politikas analīze (t.sk. no valsts atbalsta viedokļa);
- 6) Finanšu rādītāju noteikšana un analīze (vispārēji darbības efektivitātes rādītāji, likviditātes rādītāji, maksāspējas koeficienti, rentabilitātes rādītāji, aktivitātes rādītāji).

1. Kapitālsabierības finanšu ekonomiskā analīze (II)

7) Realizēto investīciju projektu novērtējums, t.sk. atmaksāšanās iespēju analīze;

8) Saimnieciskās darbības un investīciju projektu finansēšanas avotu novērtējums, t.sk.:

- saņemtie pašvaldības galvojumi;
- pamatkapitāla palielināšanas gadījumi un iemesli;
- kredītsaistību novērtējums;
- piesaistītā ES finansējuma novērtējums;
- valsts un pašvaldības līdzfinansējuma (dotācijas, kompensācijas) novērtējums (t.sk. no valsts atbalsta viedokļa);
- cita iespējamā ārējā finansējuma novērtējums.

8) Finanšu resursu plūsmas prognoze un novērtējums, t.sk. pamatdarbības un papilddarbības alternatīvu izvērtējums.

2. Tirgus analīze (t.sk novērtējot iespējamās tirgus nepilnības)

- 1) vai ir citi esoši vai potenciāli tirgus dalībnieki;
- 2) citu tirgus dalībnieku finanšu ekonomiskās darbības analīze:
 - ✓ aizņemtā tirgus daļa;
 - ✓ finanšu-ekonomiskie rādītāji;
 - ✓ pakalpojumu cenas, sortiments;
 - ✓ investīciju finansēšanas aspekti;
 - ✓ citi finanšu-ekonomiskie aspekti.
- 3) barjeras ienākšanai tirgū (nozīmīgas investīcijas, to atmaksāšanās, nepietiekošs- neregulārs pieprasījums u.c.);
- 4) tirgus analīzes robežas – lokāli pilsētā, pašvaldībā, reģionā utt.

3. Iegūto rezultātu novērtējums

- 1) Kapitālsabiedrības salīdzināšana ar esošiem tirgus dalībniekiem;
- 2) Ieguldījumu atdeve un tās atbilstību privātā investora rīcības principiem;
- 3) Alternatīvos scenāriju analīze - kā varētu tikt nodrošināta pakalpojuma sniegšana vai kāda varētu būt kapitālsabiedrības alternatīvā rīcība.

Piemēram: SIA "Getliņi EKO" izvērtējums par siltumenerģijas izmantošanu (no KP informatīvā materiāla):

- esošais scenārijs - uzņēmums pats siltumnīcās izmanto siltumu un audzē tomātus;
- iespējamais scenārijs – nodot siltumnīcas nomā;
- pārdot siltumu ārējā tīklā.

4. Analīzes rezultāti, kas var liecināt par iespējamām līdzdalības saglabāšanas riskiem

- Netiek nodrošināta ieņēmumu un izdevumu uzskaitē pa pakalpojumu veidiem, darbības jomām;
- Aprēķinātā pašizmaksa neietver visas ar pakalpojuma sniegšanu saistītās izmaksas;
- Kapitālsabiedrības pakalpojumi ir dārgāki nekā tos ir iespēja saņemt tirgū no privātās kapitālsabiedrības;
- Pakalpojuma realizācijas cena nesedz izmaksas;
- Izmaksu šķērssubsidēšana;
- Pakalpojuma pašizmaksa tiek samazināta ar pašvaldības finansējumu;
- Pakalpojuma sniegšana regulāri nes zaudējumus;
- Citi tirgus dalībnieki spēj sekmīgi darboties tirgū, t.sk. bez publiskā atbalsta;
- Citi tirgus dalībnieki spēj sniegt pakalpojumu lētāk nekā pašvaldības kapitālsabiedrība;
- U.c.

Papildus ieguvumi no veiktās analīzes

- Padziļināts priekšstats par kapitālsabiedrības darbības efektivitāti;
- Ir iespēja iegūt norādes par darbībā uzlabojamajiem aspektiem;
- Identificēt finanšu-saimnieciskās darbības nākotnes riskus;
- U.c.

III. Sākotnējais izvērtējums jeb Plānotās darbības izvērtējums

Izvērtējums balstās uz alternatīvu salīdzināšanu, t.sk.:

- Pašvaldības kapitālsabiedrība realizē iecerēto darbību;
- Pati pašvaldība realizē iecerēto darbību;
- Pakalpojuma sniegšanas tiesību nodošana privātajam sektoram atklātā procedūrā;
- Modelējot situāciju neiejaucoties tirgū, t.i. ļaujot visu regulēt piedāvājumam un pieprasījumam (plānotajām darbībām);
- Modelējot dažādus scenārijus konkrētajai aktivitātei vai papildpakalpojumam no dažādiem skatu punktiem: no pašvaldības, kapitālsabiedrības, privātā uzņēmēja vai iedzīvotāja.

III. Sākotnējais izvērtējums jeb Plānotās darbības izvērtējums

- Alternatīvu salīdzināšanas finanšu – ekonomiskie kritēriji:
 - Finanšu efektivitāte:
 - » IRR, ja tiek veiktas investīcijas;
 - » Publiskā sektora un/vai gala patērētāju izmaksu NPV (t.i. pakalpojuma cena gala patērētājam noteiktā termiņā);
 - Investīciju atmaksāšanās periods;
 - Sociāli-ekonomiskais ieguvums sabiedrībai (balstoties uz EK Coast-Benefit Analysis izstrādes vadlīnijām);
 - U.c.

Saistošie noteikumi

- tiesību akta projekta sagatavošana;
- tiesību akta projekta paskaidrojuma raksta sagatavošana;
- saistošo noteikumu un to paskaidrojuma raksta saskaņošanu ar pašvaldības domes komisijām vai komitejām;
- saistošo noteikumu un to paskaidrojuma raksta nosūtīšana zināšanai Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai.

Paldies par uzmanību !